

Legeza László | Ivancsó István

NAPKOR

helytörténeti füzetek

I.

Napkor görögkatolikus egyháza



2013.

NAPKOR helytörténeti füzetek

A Nyírség szívében szél formálta homokbuckák akácós ligetei között, észak-déli irányú szélbarázdákkal határolt, enyhén kiemelkedő maradékgerincen helyezkedik el Napkor nagyközség. A dombok közt meghúzódó, lefolyástalan kis tavak és a változatos minőségű termőföld mindig biztosított megélhetést az itt élőknek, némi biztonságot jelentve, hogy a nagy folyókkal együtt a hadi és kereskedelmi útvonalak elkerülték.

Napkor történelme, múltja igen gazdag és szép. Amikor a községüket szerető lakosok összefogásával 2013-ban elkészítettük a *Napkor képeskönyve* c. albumot, oly sok értékes ismeretanyag gyűlt össze, hogy – mivel az albumba sem műfaji, sem terjedelmi okból nem helyezhettük el mindet – elhatároztuk: útjára indítjuk a *NAPKOR helytörténeti füzetek* c. könyvsorozatot, és e szakkönyvekben igyekszünk összefoglalni, megörökíteni valamennyi fontos információt községünkéről.

Fogadják szeretettel munkánkat!

dr. Legeza László
sorozatszerkesztő

Előkészületben:

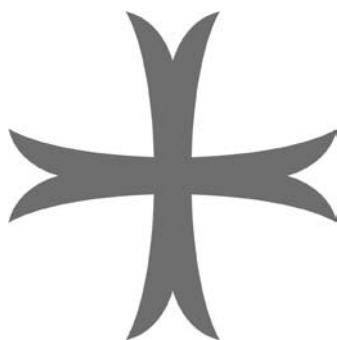
II. Kéninger Miklós – Pallay Róbert – Legeza László: Napkori keresztek (2013)

III. Zubály Lajos és munkatársai: Napkor római katolikus egyháza

IV. Gurály László és munkatársai: A Jósika Miklós Általános Iskola története

Legeza László – Ivancsó István

Napkor görögkatolikus egyháza



2013



A Munkácsi Egyházmegyében

Napkor nagyközség görögkatolikus egyházának eredetéről nincsenek biztos ismereteink. Az egyházközség alapításának éve is ismeretlen, de bizonyított, hogy a XVII. században már létezett.

Ismereteink szerint Nagykállóban volt Szabolcs vármegye legrégebbi bizánci rítusú egyháza – későbbi iratokban ősegyházként említik –, temploma a XVI. században épült. Ez is hozzájárulhatott ahhoz, hogy a vele szomszédos Napkoron korán letelepedtek a görög szertartású hívek. Napkor a Hajdúdorogi Egyházmegye alapításáig (1912-ig) a munkácsi püspökség nagykállói esperesi kerületéhez tartozott.

A bizánci rítusú katolikus egyháznak a középkori Magyarországon szomorú helyzete volt. A nép a jobbágytság terheit nyögte, de papjaikat sem tekintették valódi papoknak, ők is jobbágyi szolgálatra kényszerültek. Minden bizonnyal ez is hozzájárult ahhoz, hogy a törökök kiűzése után hazánk katolikus uralkodói szorgalmazták a görög egyház visszatérését Rómához.

Homonnai Drugeth János országbíró, ungvári földesúr özvegye, Jakusics Anna és testvére, Jakusics György egri püspök szervezésében 1646. április 24-én Ungvár várában létrejött az ún. ungvári unió. A csatlakozás feltételei a következők voltak: „1) A keleti szertartás teljes egészében sértetlen marad. 2) Az egyesültek püspökeit a papok szinódusa választja, az Apostoli Szentszék pedig megerősíti. 3) Az egyesült papság megkapja mindazon egyházi és világi kiváltságokat, melyekkel a latin szertartású papság rendelkezik.”¹

A római és görög egyházak közötti unió bár létrejött, négy évtizednek kellett eltelnie ahhoz, hogy maradéktalanul megvalósuljon. Ennek oka – többek között – az volt, hogy a Rákócziak ellenezték azt, és birtokuk egyes területein nem egyesült (schizmatikus) püspököket neveztek ki. E miatt Kolonics Leopold esztergomi bíboros-érsek 1689-ben Rómából De Camelis (János József, Camillo di Mari) görögkatolikus szerzetest hívta meg a munkácsi püspöki székbe. Ez a papság és a hívek körében nagy ellenérzést váltott ki, mert egyrészt az unióban kikötött szabad püspökválasztási jog megsérült, másrészt a munkácsi püspökség elvesztette önállóságát. Ugyanakkor De Camelis püspök (1690–1706) nagy sikerrel terjesztette az uniót, s a megbomlott egyházi fegyelmet is nagy tapintattal rendezte. Az egyházmegye papsága és hívei körében nagy tekintélyt ért el. Kérélmére I. Lipót magyar király 1692. augusztus 23-án kelt határozatával az egyházak, paróchiák telkeit, valamint az istentiszteletekre szánt telkeket a jobbágyi terhektől felszabadította, és elrendelte, hogy a népesség számarányához mérten a községekben a templomok, a paróchiák, az iskolák és a temetők részére szabad területeket jelöljenek ki. Valószínűsíthető, hogy Napkor görögkatolikus hívei ezután, 1695 körül építhették első, náddal fedett fatemplomukat, melyet De Camelis püspök szentelt fel Szent Miklós tiszteletére.

(1696. november 4-én történt a pócsi fatemplom ikonjának első könnyezése.)

A XVIII. század elején hazánk keleti részében dúlt a Thököly- és Rákóczi-féle szabadságharc, a görögkatolikus egyházban meggyengült a hitélet, ezért 1705. október 17-én De Camelis püspök megbízta Bizánczy György nagykállói görögkatolikus paróchust, hogy keresse fel a szabolcsi és szatmári görögkatolikus egyházakat, és tartson szigorú vizsgálatot.

¹ Diós István (szerk.): Magyar katolikus lexikon. Budapest, Szent István Társulat, 2004.

1706. augusztus 12-én De Camelis püspök Eperjesen elhunyt, az egyházi ügyeket helyettese, Hodermarszki József vitte tovább. 1707. február 28-án II. Rákóczi Ferenc fejedelem kegyúri jogánál fogva kinevezte munkácsi püspöknek Kaminszki Péter kolotkói prépostot. Röviddel ezután I. József magyar király kinevezte Hodermarszkit püspökké. Két püspök volt, de az egyházmegyét ténylegesen Kaminszki püspök vezette, egészen az 1710-ben bekövetkezett haláláig. 1710. szeptember 20-án, az akkor már hanyatló szabadságharc idején a fejedelem kinevezte az elhunyt püspök helynökévé Bizánczy György nagykállói esperest. Ekkor ellentét keletkezett a Hodermarszkit püspökké kreáló I. József és a Bizánczyt helynökké kinevező Szentszék között, Hodermarszki kinevezését ugyanis a pápa sohasem hagyta jóvá. 1711-ben I. József király meghalt, Rákóczi szabadságharca elbukott, de a munkácsi püspökség élén a bonyodalom nem szűnt meg.

Az áldatlan állapot rendezése érdekében a munkácsi püspökség papsága 1715 tavaszán gyűlést tartott Napkoron. A papi gyűlésen közös állásfoglalást fogalmaztak meg a király püspöki kinevezésének jogáról. Megbékélést ajánlottak.

(A napkori papi gyűlés évében, 1715. augusztus 1., 2. és 5. napjain történt a pócsi könnyező ikon másolatának első könnyezése.)

Végül hosszas huzavona után, 1715. november 14-én Hodermarszki József lemondott. Bizánczy Györgyöt 1716-ban III. Károly király címzetes szebaszei püspöknek és munkácsi apostoli helynöknek nevezte ki. Bizánczy püspök vezette az egyházmegyét az 1733-ban bekövetkezett haláláig. (1716-tól kezdve 1771-ig a munkácsi püspökök az egri megyéspüspökök korlátozott joghatósággal felruházott rítushelynökei voltak. Az egri püspökség főhatósága alatt működhettek, mint apostoli vikáriusok, püspöki helyettesek.)

Egy hűtlen napkori asszony ellen 1719-ben folytatott eljárás fennmaradt jegyzőkönyve szerint az úriszék vezetője a földesúr helyettese (tisztartója), tagjai egyházi vezetők, főbíró és az esküdtek voltak. Az egyházi vezetők egyike az „orosz” egyház tanítója. A perbeli és a korabeli adójegyzék neveiből következik, hogy a görögkatolikus egyház tagjai ekkor mind magyarok lehettek.² 1726-ban Szinkovics Petrus volt a napkori paróchus.

1739 őszén a faluban pestis dúlt, mely a kurucháborúban egyébként is lecsökkent napkori lakosságot túlnyomórészt elpusztította. A gyakorlatilag elnéptelenedett faluba a földbirtokos Kállay család telepített római katolikus németeket, és görögkatolikus magyarokat, ruszinokat, románokat, akiknek a közös egyházi nyelve az ószláv volt.

A munkácsi görögkatolikus püspökség lelkészsegeinek 1747. évi összeírását közli a Regnum Egyháztörténeti Évkönyv³. Az összeírást Szabolcs vármegyében Olsavszki Mihály Mánuel (1697–1767) püspök és Jékey István helyettes szolgabíró végezték. Napkorról azt jegyezték le, hogy náddal fedett, omladozó, régi fatemploma van. Kegyura Kállay István. Papja és kántortanítója van, de utóbbi nem tanít. A faluban ekkor 24 görögkatolikus család élt. 1750 körül Papp Teodor volt a napkori paróchus.

A XVIII. század második felében Napkor parókiájának önállósága megszűnt, Nagykaló filiája lett.

² Dr. Lekli Béla: NAPKOR. Egy nyírségi falu története. Alfa Könyv- és Lapkiadó, 1993.

³ Ember Győző: A munkácsi görög katolikus püspökség lelkészsegeinek 1747. évi összeírása. In: Magyar Katolikus Történetírók Munkaközössége: Regnum Egyháztörténeti Évkönyv. VI. kötet. 1944–1946. Budapest, Szent István Társulat, 1947.

Az 1792. évi összeírás⁴ már szüksézzavú, elsősorban a papi jövedelmeket tartalmazza. 1792-ben Napkor Szabolcs vármegyében a Dorogi Esperességhez tartozott, Nagykálló filiája volt (a nagykállói paróchus Szakovits Bazil). 288 görögkatolikus élt a faluban.

A munkácsi görögkatolikus püspökség lelkészszégeinek 1806. évi összeírása⁵ szerint a paróchus Nagykállóban Páall János, filiája Napkor. Napkoron a görögkatolikus lelkek száma 552, ebből gyónásra képes 368, nem képes 184. Görögkatolikus jobbágyok száma 23, házas zsellér: 16, házatlan zsellér: 12. Házaspárok száma 1805-ben: tiszta görögkatolikus 56, római katolikussal 4, reformátussal 1. A prédikáció nyelve magyar és román. Van katekézis.

A napkori egyházközség 1814-ben ismét önálló lett, anyakönyvét 1813-tól vezetik. A mai görögkatolikus templom toronyaljából vezető kőkeretes kapu zárókövén az 1859-es évszám olvasható, a templom ekkor épült. 1866-ban szentelték fel Szent Mihály főangyal tiszteletére. Késő klasszicista ikonosztázionja a XIX. század végéből származik. Oltárképe a keresztlevélt ábrázolja, szignója: „Hrabár Ákos 1873”.

1910-ben 980 görögkatolikus, 1376 római katolikus, 6 evangélikus, 192 református és 131 izraelita vallású ember élt Napkoron.

Napkor a munkácsi sematizmusokban

Az alábbiakban összefoglaljuk a Munkácsi Görögkatolikus Egyházmegye összes kiadott sematizmusának Napkorra vonatkozó tartalmát, gyakorlatilag szó szerint kimásolva azt.

1814-ben

Nagykálló filiája, templommal rendelkezik, és 494 lelkes.

1816-ban

már önálló egyházközség – hűbérura a Kállay család – paróchus: ifj. Papp Illés – 526 görögkatolikus hívővel – filiája: Petzkés, 2 hívővel.

1821-ben

új paróchiája van, temploma Szent Mihály tiszteletére szentelve – paróchus ugyanaz – hívek: 450 – Petzkés filiában: 5 – nyelv: rutén, oláh, magyar.

1822-ben

egyeznek az adatok addig, hogy új paróchus van: Orosz János – hívek is ugyanannyian (filiában is) – nyelv is ugyanaz.

1825-ben

szintén egyeznek az adatok – hívek 461 – filia: Petzkésen nincs feltüntetve, de Nyíreshegyen 3 görögkatolikus hívő van – nyelv: oláh, rutén, magyar.⁶

1829-ben

még id. Orosz János a paróchus – a görögkatolikus hívek száma 470 – a két filiában

⁴ Bendász István – Koi István: A Munkácsi Görögkatolikus Egyházmegye lelkészszégeinek 1792. évi katalógusa. Szent Atanáz Görögkatolikus Főiskola, Nyíregyháza, 1994.

⁵ Udvari István (szerk.): A munkácsi görögkatolikus püspökség lelkészszégeinek 1806. évi összeírása. Nyíregyháza, 1990.

⁶ Petzkés és Nyárjashegy helynevek voltak Napkor határában, Nyíreshegy ill. Nyírhegy azonos Nyárjasheggyel.

nulla – nyelv: ugyanúgy.

1831-ben

paróchus ifj. Orosz János (valószínűleg a fia) – 479 a görögkatolikus hívek száma – nyelv: ugyanúgy.⁷

1833-ban

paróchus ifj. Orosz János, aki 1793-ban született, 1820-ban szenteltetett – hívek csak a máterben vannak: 479 fő – nyelv: ugyanúgy.

1835-ben

minden ugyanaz, csak a hívek száma 492.

1837-ben

minden ugyanaz, csak a hívek száma 496.

1839-ben

ez áll: falu – Ungvártól 7 mérföldre⁸ – a paróchiát 1814-ben alapították – fatemplomát Szent Mihály tiszteletére szentelték – a paróchia épülete fából van – kegyúr a nagykál-lói Kállay család – nyelv ugyanúgy – paróchus: hiányzik – hívők: 498, de a filiákban nulla – nyelv: oláh, rutén, magyar.

1841-ben

minden ugyanúgy, de a paróchiát Papp János (evangélistáról elnevezett) adminisztrálja (ez azt jelenti, hogy még nem paróchus) – kántortanító (most van feltüntetve első alkalommal) Papp János (Apja vagy fia lehet a paróchusnak? Nem derül ki!) – hívek: 510, de mindenki a paróchián, a két filiában nulla.

1843-ban

minden ugyanúgy – görögkatolikus hívek: 499, Petzkes: 6, Nyírhegy: 0, Kutyakaparó: 5.

1845-ben

minden ugyanúgy, de adminisztrátor Vakovszky Bazil – kántortanító: Papp János, 21 iskolás gyermek van – hívek: 513, Petzkés: 6, Nyírhegy: 0, Kutyakaparó: 5.⁹

1847-ben

minden adat egyezik, kiegészítve azzal, hogy anyakönyvet 1814-től vezetnek – ad-minisztrátor: Mitrovics András – kántortanító: Papp János, iskolai tanulók száma: 21 – hívek: 521 – Petzkés: 6 – Nyírhegy: nulla.

1856-ban

már Melles Demeter az adminisztrátor, a nyelv csak magyar – a tanító ugyanaz, iskolá-sok száma: 37 – hívek: 373, a két filiában nulla.

1859-ben

minden ugyanúgy szerepel – iskolások száma 21 – görögkatolikus hívek száma 375, a két filiában nulla.

1861-ben

újdomság, hogy építik az új kőtemplomot – a nyelv csak rutén – megjelenik, hogy utolsó posta Nagykálló – pap, kántortanító ugyanaz – iskolások: 26 – görögkatolikus hívek száma: 415, a két filiában nulla.

⁷ Ifj. Orosz János 1838. április 8-án hunyt el Napkoron, 45 évesen, 8 éves papként, phtysis-ben. (tuberkulózis)

⁸ Egy magyar mérföld ekkor 8937,4 m volt.

⁹ Vakovszky Bazil 1846. január 27-én hunyt el Napkoron, 27 évesen, 4 éves papként, hektikában (tüdőbaj)

1864-ben

újdonság, hogy az új kőtemplomot 1862-ben szentelték fel – nyelv: rutén és magyar – a többi ugyanaz – iskolások: 45 – hívek 512, illetve 0.

1865-ben

minden ugyanúgy, a két nyelv is – újdonságok: helyben van posta – iskolások: 36 – hívek 525, illetve 0.

1868-ban

minden ugyanúgy, de utolsó posta: Nagykálló – iskolások: 42 – hívek: 526, illetve nulla.

1870-ben

ugyanúgy, de a posta ismét helyben – adminisztrátor: Papp Antal – iskolások: 45 – hívek: 527, illetve 0.

1871-ben

minden adat az előző, még a posta is, de a két nyelv fordítva: magyar és rutén – iskolások: 45 – görögkatolikus hívek száma: 590, illetve 0.

1874-ben

minden az előző, de kántortanító Papp József – iskolások: 42 – görögkatolikus hívek száma: 518, illetve 0.

1876-ban

újdonság, hogy a paróchusnak 215 forint kiegészítő kongrua jár – iskolások: 71 – görögkatolikus hívek 459 (filiák nincsenek, most először) – de az adminisztrátor ugyanaz (nem paróchus).

1878-ban

minden ugyanaz, de feltüntetik, hogy Papp Antal adminisztrátor 1839-ben született, 1866-ban szenteltetett – kántortanító: Papp Dániel – iskolások: 71 – hívek 459 – először mutatja a többi felekezetet: római katolikus 1019, református 36, evangélikus 3, zsidó 142.

1881-ben

az Ungvártól mért távolságot 56 km-ben jelöli – kántor: Papp Dániel, tanító: Csopey János – iskolások 65 – görögkatolikus hívek: 554 (felekezeti megoszlást nem közöl).

1883-ban

minden ugyanúgy, de adminisztrátor Szabó Miklós, aki 1856-ban született és 1881-ben szenteltetett – kántor: Papp Dániel – tanító: Dóhy Mihály – iskolások 51 – görögkatolikus hívek (felekezet nélkül) 504.

1886-ban

minden ugyanúgy, de jelzi, hogy telefonállomás Nagykállóban van – kántor: Papp Dániel – tanító: Dóhy Mihály – iskolásokat nem jelez – görögkatolikus hívek (felekezet nélkül) 576.

1888-ban

minden ugyanúgy, mint előbb, de nem jelez sem kántort, sem tanítót (lehet hiba is) – görögkatolikus hívek száma: 601.

1891-ben

szintén minden ugyanúgy, kántor és tanító nélkül, görögkatolikus hívek száma pedig 578.

1893-ban

minden ugyanúgy, mint előbb – jelzi a felekezeti megoszlást – görögkatolikus: 758, római katolikus: 1081, evangélikus: 6, református: 151, zsidó: 112.

1896-ban

egyezik az előbbivel, de a nyelv csak magyar – görögkatolikus: 786, római katolikus: 1075, evangélikus: 8, református: 134, zsidó: 107.

1899-ben

minden ugyanúgy, mint előbb – jelzi a felekezeti megoszlást – görögkatolikus: 797, római katolikus: 1081, evangélikus: 6, református: 151, zsidó: 112.

1908-ban

a kötemplomot 1850-esnek írja (!) – a paróchiát szintén kőből készültnek – a nyelv itt is már csak magyar, mint az előbbieken – a paróchus kiegészítő kongruája viszont 430 korona – adminisztrátor Jeles Gyula – görögkatolikus: 894, római katolikus: 1282, evangélikus: 26, református: 135, zsidó: 132.

1915-ben

Napkor természetesen már nincs benne a munkácsi sematizmusban.

A napkori görögkatolikus egyházközség 1899. évi leltára¹⁰

Az alábbiakban közöljük a leltár pontos szövegét, az eredeti helyesírás szerint:

„Leltár

Felvétetett Napkoron 1899 szept. havában a gör. kath. egyház összes ingó és ingatlan vagyonáról.

I. Templom

1859 ben kőalappal téglából épült zsindely tetővel van ellátva, tornyának farésze nincs teljesen kiépítve. A toronyban két kisebb és egy megfelelő nagy harang van. A templom északi részének előterén áll egy kiujított szép kőkereszt. A templom záros fa kerítéssel van körül kerítve.

A templom belseje következőleg van felszerelve: a szentély közepén áll az oltár téglából építve, mely felet Jézusnak a keresztről levételét ábrázoló 2 ½ méter magas és 1. ½ méter széles olaj festményű kép áll, kerete csipke anyaggal díszítve. Az oltáron díszes tabernakulum, melyben a betegek kiszolgálásához szükséges új eszközök állanak a szükséges oltáriszentséggel; a tabernakulomon aranyozott fakereszt. Az oltáron 6 db. aranyozott díszes fagyertyatartó, 2 díszes érc kereszt és az áldoztatókanál, két db. oltár vánkös. Az oltárhoz van még egy tiszta oltár takaró! Az oltáron van még egy új mise könyv, egy régi és egy teljesen új díszes 50 forint értékű evangélium mind ó szláv nyelven. Az oltárhátánál egy függöny ruhák részére, az oltártól balra van a zsertóvnik a falból kiválya

¹⁰ A leltár okiratát a nagykálói egyházközség levéltárában őrzik. Köszönettel tartozunk Majchrics Tiborné Ujteleki Zsuzsannának, aki a leltár szövegét legépelte a Nyíregyházi Püspöki Levéltárban.

benne egy igen szép antik kehely 1668 dik évből, és Zvizola patena 1648 dik évből magyar felirással, ugyanitt az „Utolsó vacsora” képe 2 db. ampola és a kés. A zsertovnik mellett áll egy magas esztergályozott gyertyatartó, melynek párja az ikonosztász északi ajtajának sarkában van elhelyezve, a hol vannak még: 2 turibulum egy uj és egy régi a hozzájuk tartozó tömjén tartók pedig az oltáron állanak. Az oltár hátánál egy falba épített szekrény kettős ajtóval a gyertyák és aprólékos holmik tartására. Ebben áll a selyemre festett szép kivitelű plascsenyica az uj pricholebnicza e fiók felett áll uj molitvaszló a betegek olajához szükséges alpach edényke és mirováló pohárka. Az oltárban található még 2 db. egyes és egy négyes csengetyű és a perselyek. Az ikonosztász a millenári év emlékére ujonnan épült gyönyörű kivitelben ennek 4 főképe előtt az oltáron levőhöz hasonló 4 db. gyertyatartó. Az ikonosztász előtt egy csinos öröklámpa és a hajó közepén egy 70 frtos uj bronz csillár, északi része felől pedig a templom hajójában mely igen szépen van kifestve, található a szintén ujonnan ékitett szószék, mely alatt egy támla díszes csipke ékítéssel. Ugyancsak a szószék alatt egy szekrény az egyházi ruhák és gyertyák elhelyezésére. Gyertya itt egy emellett levő kisládában van viaszból mint egy 60 db. és ugyan annyi milli gyertya. A szószék mellett van egy db. 4 személyre való pad a lelkész családja részére. E pad előtt egy asztalka rajta 3 db. gyertyatartó és a kereszteléshez szükséges eszközök. A templom falán a hajó közepén két falra festett szép kép van egymással szemben, melyek alatt egy egy két karu gyertyatartó. Az északi oldalán hátul van egy olaj festményű kép, mely Jézusnak a keresztről levételét ábrázolja. Ugyan csak a hajóban két asztalkák felett egymással szemben 2 olaj festményű kép egyik a szűz anyát más Jézus sz. szívét ábrázoló kép díszes arany rámazzal, e kép előtt két szép aranyozott bronz gyertyatartó a Kántori Klirosz felett pedig egy 2 ½ méter magas 1 ¼ méter széles „Mária menybemenetelét” ábrázoló olaj festményű diófa keretű műértékkel bíró kép. A hajóban található még csinos lepelbe borított fatámlán egy fa kereszt. A hajó jobb oldalán az ikonosztász mellett egy 3 személyre való pad. Ngos Kállay család részére. E mellett a klirosz ... könyvekkel. Ugyan csak a hajó közepén két oldalt 5–5 pad 6 személyre a férfiak és hátrább 6–6 pad az asszony hívők részére. A zászlók jó karban. Van 2 db. fehér teveszőr, 2 db. lila teveszőr zászló és 2 db. fekete szintén teveszőr zászló mind jó karban. A templom hátsó szögletében egy fekete fa kereszt és két db. használt fekete gyertyatartó.

Templomi ruhák és pedig rizák: egy db. régi, de még igen jó karban levő díszes sárga nehéz, egy db uj violaszín selyem, egy fehér színes rózsákkal, egy db. sárga köznapi és egy uj fekete mind a hozzávalókkal; mindezek kitűnő karban; egy zöld, egy lila és egy fekete riza pedig ócska állapotban. Négy db. oltártakaró, 4 db alba, 6 db. vállkendő, 6 db. törölköző, 10 db. kehelykendő és 5 db. humerale.

II. Lelkészlak

Tégla alapon téglá és vályogból épült díszes zsindelyes épület teljesen korszerű módon épült, 3 nagy szobával és egy üveg előcsarnokkal. A szobák mindenkében jó vas kályha. Ebben az épületben konyha, kamara, pincze, minden teljes rendben és uj állapotban. Ez épületet a virágos, gyümölcsös és zöldéses kerttől csinos lécz kerítés – deszka alappal keríti el. E lakástól délre van két verem, ezután fatartó deszkából felül tyukóllal utána uj istálló 20 db. állat részére, ebben 2 szárnyu kapuval ellátott kocsiszin. Az istállón

tul a régi istálló egy részéből egy két fióku sertésöl. Az új istállótól kelet felé a régi lelkész lakásból egy előszoba és egy szoba mely eddig cselédlakul szolgált, északi részén pedig egy régi szobából egy házi magtár mely 50–60 köböl rozsszal és 100 frt. tőkével rendelkezik a lelkész lak fenntartása céljából. E magtáron észak felől van az ajtó – A lelkészlak mindenütt körül kerített deszka kerítéssel. Az udvaron új kut.

III. Énekléslak és iskola

A lelkészilaktól délre egy kis gyalog zug által elválasztva fekszik vályogból építve nádfedél alatt az énekléslak és iskola. Van az épületben egy elő és két padozott szoba, egy konyha és kamara. Ezek mellett nyugatra jó karban levő és megfelelő iskola terem földgömbön kívül teljes berendezéssel. Az udvaron jó karban levő istálló kis kamarával e mellett pincze, melyet Filep János énekléstanító saját költségén épített, e mellett kut.

IV. Az egyház kül és belbirtoka

A templom fekszik 300 □ öl területen ákáczfával befásítva. Az egyháznak külbirtoka nincs.

V. Lelkészi birtok.

Belsőségben 2 hold, mely két részből egyik azután került a templom mellett fekszik, másik rész a lelkész lak mellett nyugat felé terül. Külső birtok: Keletről a rk plébánosi föld, északról Kállay Leopold ur birtoka, nyugatról a két kántori birtok délről a gazdász földje által határolva 32 hold III oszt. föld. Egy db. 450 □ öles szőlő az „ördögös” kertben. A régi legelőből 3 db. 228 ad rész mintegy 2 holdban és ezen kívül új legelő szintén 3 db. 228 ad rész, melyen 6 db. tehén és 6 db. sertést legeltethet a lelkész.

VI. Énekléslak birtok.

Belsőségben 800 □ öl kert a háznál. Külső birtok 23 hold szántó föld melyet Kelet felől a gkath. papi északról a rkath. kántori, nyugatról az orosi határ és délről a községi jegyzői föld határol.

A teljes rendben levő irattár és az 1814 dik évtől teljes épségben levő anyakönyvek és összes iratok az egyház ládájában helyeztetek el. –

K. m. f.

Előtte:

Lengyel Endre

N. kállói egyh. Kerületi Esperes

P. h. P. h.

Szabó Miklós

gkath. lelkész

mint átadó

Jeles Gyula

id. hely. gk. lelkész

mint átvévő.”

Slepkovszky János mártír, a munkácsi püspökség utolsó napkori papja

1911–1913 között Napkoron nem volt kinevezett paróchus, a falu görögkatolikusait Slepkovszky János, a későbbi mártír, Nyírpazonyból látta el mint kisegítő pap. Slepkovszky Nyírmadán született 1881. június 17-én. 1905. január 1-jén pappá szentelték. A munkácsi püspöki hivatalban előbb írnok lett, majd még ugyanebben az évben Budapestre került káplánként. 1908-tól Hajdúdorogon káplán, majd 1910-től Nyírpazonyban paróchus, 1911-től a Hajdúdorogi Egyházmegye felállításáig onnan látta el Napkort mint kisegítő pap. Nyírpazonyból 1913-ban Debrecenbe került, az új Hajdúdorogi Egyházmegye első püspökének, Miklóssy István (1857–1937) megyéspüspök (1913–1937) titkáraként. 1914. február 23-án Jaczkovics Mihály püspöki helynökkel és dr. Csath Sándor ügyvéddel együtt a Miklóssy püspök ellen irányuló debreceni bombamerénylet áldozata lett. A bombát rejtő csomagot Slepkovszky János bontotta fel, akinek testét a detonáció teljesen szétroncsolta.¹¹



¹¹ A rendőrség megállapította, hogy a csomagba rejtett bombát Csernovicból (ukránul Чернівці; románul Cernăuți; a város a Prut folyó partján, Bukovina északi részén fekszik) küldte a feladó. Két nappal korábban Miklóssy püspök kapott egy levelet szintén Csernovicról, melyben a feladóként jelzett Kovács Anna közli, hogy rövidesen egy ajándékokkal teli csomagot is küld. A csomagban pusztító bomba volt, mely a felbontásakor felrobbant. Az azonnal megindított és Romániára is kiterjesztett nyomozás kiderítette, hogy a csomagot két férfi, a román Ilie Cătărău és az orosz Timoftei Kirilov adta fel. Mivel mindketten kötődtek a román és az orosz titkosszolgálatokhoz, nyilvánvaló volt, hogy megbízásból cselekedtek. Az első világháború kitörése megakadályozta letartóztatásukat, s az ügy szálainak teljes felgöngyölítését. 1937-ben Cătărău San Franciscóban, a halálos ágyán beismerte tettét.

A Hajdúdorogi Egyházmegyében

A görögkatolikus Hajdúdorogi Egyházmegye 1918. évi sematizmusa¹² szerint Napkor már a Máriapócsi Esperesi Kertülethez tartozik. A községnek van vasútja, távírdája és postája. Paróchusa Molnár István, kántora Budai György.

A Hajdúdorogi Egyházmegye 1948. évi sematizmusa¹³ közli, hogy Napkoron van vasútállomás, posta, távíró és telefon. Anyakönyvét 1814-től vezetik. Szent Mihály főangyalnak szentelt temploma 23x10 m alapterületű, 1866-ban szentelték fel és 1946-ban felújították. A parókia 1890-ben épült. A paróchus Szalka László, kántor Buday György¹⁴. 1948-ban 1356 görögkatolikus, 1884 római katolikus, 20 evangélikus, 137 református és 9 izraelita élt a faluban.

1984-ben Napkoron 3491 lakos élt, ebből 1281 görögkatolikus.¹⁵

Az alábbiakban összefoglaljuk a Hajdúdorogi Egyházmegyében szolgáló napkori paróchusok életrajzát.

Tóth György paróchus

Hajdúdorogon született 1893. november 1-jén. Nyíregyházán szentelték pappá 1917. november 25-én. Napkoron 1932-ben volt paróchus, áprilistól októberig. Az 1948-as hajdúdorogi schematizmus azt jelzi, hogy ekkor már özvegy, és tiszteletbeli külhelynök, valamint esperesi kerületi jegyző. 1948-ban Nyírpazonyban paróchus. Hajdúdorogon hunyt el 1973. szeptember 3-án, mint érdemes esperes, nyugalmazott paróchus.

Legeza Sándor paróchus

Beregszászon született 1898. január 28-án, édesapja csizmadia mester volt. Trianon tragédiája után Esztergomban fejezte be teológiai tanulmányait, majd 1924. december 7-én szentelték pappá, Nyíregyházán. Felesége Demkó Anna, 1932-ben elhunyt. Legeza Sándor 1932–1936 között volt napkori paróchus. Innen Sajópálfalára helyezték. Mint tiszteletbeli esperes, sajópálfalai paróchus hunyt el 1965. május 4-én. A miskolci Mindszenti Temetőben nyugszik.

Szalka László paróchus

Beregszászon született 1904. június 17-én. Pappá szentelték Nyíregyházán, 1932. december 6-án. 1936–1959 között volt napkori paróchus. Mint kerületi esperes, nagykállói paróchus hunyt el Nagykállóban, 1962. április 21-én.

Pataki István paróchus

Beregszászon született 1893. augusztus 18-án. Nyíregyházán szentelték pappá 1917. április 1-jén. 1959-től 1962-ig volt napkori paróchus. Budapesten hunyt el 1965. május 21-én, mint tiszteletbeli esperes, nyugalmazott paróchus.

¹² Schematismus. Venerabilis Cleri Dioecesis Graeci Rit. Cath. Hajdudorogensis. Nyíregyháza, 1918.

¹³ Schematismus. Venerabilis Cleri Dioecesis Graeci Rit. Cath. Hajdudorogensis. Nyíregyháza, 1948.

¹⁴ Az 1948-as sematizmusban Budai György neve y-nal szerepel.

¹⁵ Magyar Katolikus Almanach 1984. Szent István Társulat, Budapest, 1984.

Legeza László paróchus

Az alábbi írást Legeza László készítette az aranymiséje alkalmából:

1925. június 29-én Miskolcon születtem. Elemi iskoláimat Hajdúdorogon és Napkoron végeztem, majd Miskolcon a „Fráter György” Királyi Katolikus Gimnáziumban, a Minoriták internátusában lakva, 1943-ban érettségiztem. Édesapám Legeza Sándor görögkatolikus pap volt. 1932-től özvegyen nevelt¹⁶ Éva húgommal, anyai nagynéném segítségével. Édesapám állomáshelyei: Penészlek, Hajdúdorog (hitoktató), Napkor és Sajópálfala (paróchus 29 évig) 1965-ben bekövetkezett haláláig.

Hivatásom édesapám küzdelmes, becsületes, kötelességtudó, a híveivel „együttélő” életét látva alakult ki bennem.

Dr. Dudás Miklós (1902–1972) megyéspüspök (1939–1972) úr a Hajdúdorogi Egyházmegye kispapjává 1943-ban vett fel. Teológiai tanulmányaimat Ungváron kezdtem, ahonnan – 1944 májusában – közeledvén oda a háborús front, a vizsgák után Sajópálfalára, vagyis haza mentem. Nem kapván semmiféle utasítást Főpásztoromtól, 1945 szeptemberéig tartózkodtam ott. Itt éltem át a háborút, a megszállást, minden borzalmával. Csaknem egy évig kántorkodtam, és segítettem édesapámnak, amiben lehetett.

1945 őszén Püspököm minden kispapját, így engem is a budapesti Központi Szemináriumba küldött, ahol 1949-ben végeztem, 1949. július 20-án pedig Nyíregyházán áldozópappá szentelt ötödmagammal, kik közül már csak ketten élünk Csiszárík János paptestvéremmel.

Nehéz, küzdelmes, sokszor szigorú, de csodálatos éveket töltöttünk a Központi-ban. Dr. Marcell Mihály rektor, dr. Nagy Ferenc spirituális és dr. Papp Antal prefektus atyák jó példájára, szeretetére; szigorú lelki életükre, ugyanakkor rugalmasságukra, természetességükre és bölcsességükre mindig szívesen emlékszem.

1949. július 9-én kötöttem házasságot Szabó Máriával a kecskeméti Nagytemplomban.

Sátoraljaújhelyre kápláni kinevezést kaptam szeptember 1-jével, ahol 1962. február 1-jéig szolgáltam.

Talán ezek voltak legszebb papi éveim. Melegszívű, imádságos életet élő főnököm volt Damjanovich Ágoston. Idős, megtört ember volt, akinek talán legnagyobb érdemei közé tartozott, amit boldog emlékü Fodor János, akkor már 25 éve ott működő paptestvérem így fejezett ki: „Nagy dolog, hogy enged bennünket dolgozni.”

Isten segítségével így igen jó kapcsolat alakult ki a hívekkel, a helybeli és környékbeli görög és latin szertartású paptestvérekkel. Ott született három gyermekünk: Mária, László és András. Bizony, ha szüleink nem segítettek volna, anyagilag még nehezebb lett volna a család élete, hiszen feleségemnek, miután hozzám jött, lehetetlen volt elhelyezkednie tanítónőként, ez csak 1962-ben sikerült Napkoron.

Sátoraljaújhelyben kezdetben még volt iskolai hitoktatás, heti 18 órában tanítottam, ugyanakkor önálló hitoktatóként Fodor János paptestvérem működött. Sokat tanultam tőle, kegyelemnek tartom, hogy tíz évet vele szolgálhattam együtt.

A „Mária évben” templomunk kertjében „Lourdes-i Mária” emlékművet építettünk Véghseő Bertalan mérnök barátom tervezésében faragott kőből. 1954-ben az újhelyi hívek áldozatkészsége folytán megtörtént a templom belső felújítása. Kolacsek Sándor miskolci festő végzett szép és jó munkát.

¹⁶ Édesanyja tifusz betegségben a Nyíregyházi Kórházban hunyt el.

Felsőberekci filiába rendszeresen jártam hitoktatni, jegyesoktatást tartani, betegeket látogatni stb. Itt csak 18 görögkatolikus család élt, de érdemes volt kéthetenként misézni az egyik falusi házban, és rendelkezésükre állni, ami a lelkieket illeti. Igény lett a templomra. Kihasználva a forradalom utáni közvetlen időt, nehezen, de 1957-ben „imaház” építésére engedélyt kaptunk. Ugyancsak Véghseő Bertalan főmérnök úr tervezésében és munkavezetésével templomépítéshez fogtunk, melyet vakolatlanul ugyan még, de felszentelt dr. Rojkovich István helynök úr Püspök Atyánk betegség miatti távollétében.

Az építésben mindenki segített: helybeliek telekkel (Holovenkó József), pénzzel, társadalmi munkával, felekezetre való tekintet nélkül. Fáradtságos, de kedves emlék marad minden „kirándulás”, amikor is kismotorral valamelyik Felsőberekci-i hívem kíséretében vasárnaponként bejártuk a környéket Filkeházától Rakacáig, ahol gyűjtöttünk az építkezésre. A 14x7 m-es „imaháznak” még tornya is lett (az engedélyezett tervben nem volt), ezért a hívek testületileg vállalták az ódiomot. A teljes befejezéskor Dudás püspök úr szentelte fel 1960-ban. Vajon hányan élhetnek még az akkori „templomépítők” közül?

Véleményem szerint „papi féltékenység” és állami „besegítés” folytán¹⁷ 1962-ben Napkorra kerültem. Félttem oda menni, mert „... egy próféta sem kedves hazájában.” (Lk 4,24) Tévedtem, mert nagyon megszerettem a napkori híveket. Melegszívű emberek voltak, egyházközségükért, s főleg templomukért sok áldozatot hoztak szegénységük ellenére.

Az állapota miatt akkor szinte lakhatatlan paróchiát szigeteléssel és födémcserével rendbe téve következett a templom külső javítása, majd annak szigetelése, belső festése¹⁸, a felszerelések teljes felújítása (új tölgyfa ajtó, padok, ikonosztázion festése, restaurálása, szentélynek falát márvánnyal, hajót szürke márvánnyal borítva), külsejében a paróchiális épület is megújult.

Biztosan volt sok hiányosságom ottani működésem folyamán, mégis úgy éreztem, hogy híveimmel szeretetben egy nagy családot alkottunk. A teljesen felújított templomban emlékeztem 25 éves papi szolgálatomra. Ezüstmisémben hálát adtam a gondviselő Istennek a sok kegyelemért, jó híveimnek is megköszönve szeretetüket és támogatásukat.¹⁹

Nem gondoltam, hogy valamikor is elmenjek Napkorról, mégis kitüntetésnek tartottam dr. Timkó Imre (1921–1988) püspök (1975–1988) atya kinevezését Máriapócsra 1976. szeptember 1-jével.

1955 óta sok meghívást kaptam a mindenkori paróchusoktól a „pócsi Szűz Anyához”, hogy szentbeszédeimmel, együtt imádkozva zarándok és paptestvéreimmel elmélyíteni próbáljam magamban és másokban az Istenszülő Szűz iránti tiszteletet. Papi életem koronájának tekintem a mai napig azt a sok kegyelmi lehetőséget, amiben ottlétemkor hat éven keresztül részem volt. Gondolok itt a harangzúgás közepette érkező fáradt zarán-

¹⁷ Az 1960-ban az elhunyt sátoraljaújhelyi paróchus – Damjanovich Ágoston – helyébe Timkó Mihályt helyezték át a nyíregyházi püspöki hivatalból. A püspökség dolgairól a kommunista állami vezetést Timkó Mihály (csak névrokona a későbbi püspöknek!) informálta feleségén és ÁVÓ-s sógorán keresztül. Timkó Mihály az állami kapcsolatai segítségével Legeza László káplánt elhelyeztette Sátoraljaújhelyről, Dudás püspök akarata ellenére. Akkor az egyházmegyében csak Napkor és Érpatak volt pap nélkül, így püspöke mindkét lehetőséget felajánlotta neki. Legeza Napkort választotta.

¹⁸ Bagossy Ákos festőművész munkája volt

¹⁹ Felesége, született Szabó Mária, tanítónő volt a helyi általános iskolában, a fiatalok körében néptáncot tanított, irányításával kézimunkáztak, oltárterítőket készítettek, és könyvterjesztői feladatokat is ellátott a községben.

dokok „beköszönésére”: „Téged jöttünk köszönteni”, búcsúzására: „Isten veled Anyánk ...”, a sokszor mostoha körülmények közötti ott tartózkodásukra, áldozatvállalásukra, a megtérésekre, az akkor még titokban, könnyes szemmel kísért szentmisék bemutatására, az Istenszülő képe könnyezésének a még akkor élő utolsó két szemtanúnak bizonyoságtévő vallomására, akik még látták, hogyan „göndörödött” le a könny a Szűz Anya arcán. Valomiasukat hangszalag őrzi.

Emlékezem a sok külföldről érkező zarándokra, elsősorban azokra, akik Hazánktól elszakított területekről érkezve nemcsak lelkeségükről, de magyarságukról és a görögkatolikus egyházunkhoz való hűségükről is megható tanúságot tettek az Istenszülő kegyképe előtt.

Meg kell emlékezzem két kedves munkatársamról. Szabados János négy évig, Buda Attila két évig segített. Több papi hivatás indult el azokban az években Máriapócsról, Isten hívó kegyelmén kívül ez nekik is érdemük.

Megyéspüspököm 1982-ben püspöki irodaigazgatóvá nevezett ki, Nyíregyházára költöztem. Ezzel vége lett a lelkipásztori munkámnak. Főpásztorom munkájának segítése, paptestvéreim ügyeinek minél kedvezőbb intézése más vonalon ugyan, de mégis örömet jelentett számomra.

Hálás vagyok Szilárd megyéspüspök úrnak azért, hogy amikor Kárpátalján legalizálták és lehetővé tették a görögkatolikus egyház működését, megbízott azzal, hogy Salánkra csaknem egy évig kijárva, ennek a tiszta magyar nemzetiségű községnek görögkatolikusságát a Szentatyához való tartozásában Szemedi János megyéspüspökük irányításának elfogadásában, Isten kegyelmének közvetítésével megerősítsem.

Hálás vagyok azért is, hogy 1992 karácsonyát ugyancsak Szilárd püspök atyának intézkedése folytán a Tengizben dolgozó magyarok közt tölthettem lelkipásztori munkával.

Mindennap hálát adok a gondviselő Istennek, hogy erőt és egészséget, kegyelmet ad ahhoz, hogy nyugdíjas éveimben is tehetem azt, amire vállalkoztam: gyarló, de mégis megfelelő eszköze lenni az emberi lelkek szolgálatának, és bűnbánati alázattal várni azt a pillanatot, amikor beteljesedik életemben: „Most bocsásd el Uram a te szolgádat, a te igéid szerint békességben ...” (Lk 2,29)²⁰

Vaszkun György paróchus

Vaszkun György 1920. május 5-én született a Szabolcs megyei Búj községben, a kárpátaljai származású Vaszkun János kántortanító és a tolcsvai kereskedő családból származó Kovácsik Borbála négy fia közül a legidősebbként. Általános iskoláit a szülőfalujában, középiskolai tanulmányait pedig Nyíregyházán a Királyi Katolikus Gimnáziumban végezte. 1938-ban felvételt nyert a Budapesti Pázmány Péter Hittudományi Egyetemre, de helyhiány miatt csak egy évvel később kezdhette meg a tanulmányait. Az egyetemi tanulmányokat 1946-ban fejezte be úgy, hogy közben még közel egy év katonai szolgálatot is teljesített a második világháború végén.

Dudás Miklós hajdúdorogi megyéspüspök 1947-ben szentelte áldozópappá. Ebben az évben kötött házasságot Seszták Mária tanítónővel, akivel 49 évig éltek jóban-rosszban. Négy gyermekük született: György 1948-ban, aki negyvenkét évesen meghalt, Zsuzsanna 1949-ben, Tamás 1953-ban, és István 1955-ben. A papi szolgálatot 1947-től 1975-ig Nyír-

²⁰ Legeza László székesegyházi főesperes nyugdíjasként amíg tudott, segített a Budai Egyházközség papi feladataiban. 2005. szeptember 4-én hunyt el, a budapesti Szent Gellért-temetőben nyugszik.

egyházán végezte segédlelkészként. Feladata ebben az időben az volt, hogy a Nyíregyháza környéki településeken szervezze meg és lássa el a görögkatolikus liturgikus feladatokat és hitoktatásokat. Természetesen közben a nyíregyházi görögkatolikus egyházközségben is mint segédlelkész végezte a hívek ellátását, a kereszteleket, az esküvőket, a kórházi beteglátogatásokat és a temetéseket.

Dudás püspök halála után Timkó Imre püspöktől 1976. szeptember 1-jei hatállyal megkapta azt a feladatot, hogy lássa el a napkori görög katolikus hívek szolgálatát, legyen napkori hívek paróchusa.²¹ Ugyanakkor újabb központi feladatot is kapott: 1976-ban az Egyházmegyei Hitoktatási Bizottság tagja is lett.²² Huszonkét éven át végezte napkori paróchusi szolgálatát, 1997-ig.²³ Eközben 1994-ben megérte a legmagasabb esperesi kinevezést, szabolcsi főesperes lett.²⁴

A hívek ellátása mellett azok összefogásával felújították a napkori görögkatolikus templomot (torony felújítás, tető felújítás, kőporozás stb.), villamosították a harangot, majd új sekrestyét építettek, fűtést vezettek be a templomba és új parókiát építettek az utódjának, aki 1997-ben vette át tőle a napkori görögkatolikus vezetői feladatokat.

A napkori évek alatt folyamatosan szervezte a hívek lelki életét erősítő zárandoklatokat. Az évenkénti máriapócsi gyalogos zárandoklat mellett elvitte a híveket a nagyobb zárandokhelyekre, így a magyarországi rakacai búcsúra és a franciaországi Lourdes-ba is.

A több mint két évtizedes szolgálat alatt szoros kapcsolatot épített ki a római katolikus hívekkel, a plébánosuk segítségével, hiszen a Szent Gellért lelkigyakorlatos házban tartott lelkigyakorlatra is együtt mentek a római és görögkatolikus napkori hívek, de a Cursillós összejövetelekre is mozgósította a görögkatolikusokat.

Tevékenyen közreműködött az új idők otthonában történő liturgia megtartásának bevezetésében, ahol megint csak a római és görögkatolikusok közösségének ellátását tartotta mindig szem előtt.

A napkori hívek és községi előljárók ünneplő közösségében, megható ünnepség keretében tartotta meg 1997-ben az áldozópapságának 50. évfordulóját, és celebrálta Keresztes Szilárd hajdúdorogi megyéspüspök részvételével az aranymiséjét. A 25 éves, ezüstmisés jelmondata még a köszönetről, a hálaadásról szólt: „Hálát adok neked Uram teljes szívemből” (Zsolt 9,2), az 50 éves áldozópapi aranymisés gondolata az „Uram, maradj velünk, mert esteledik, és már lemenőben van a nap” (Lk 24,29) eredeti idézetből kiemelve így hangzik: „Maradj velem, mert már esteledik”.

Következhettek volna számára a nyugalmas évek, ugyanis Keresztes Szilárd megyéspüspök 1997-ben nyugdíjazta. Viszont egy újabb kinevezést kapott, a megyéspüspök ugyancsak 1997-

²¹ A Hajdúdorogi Egyházmegye és a Miskolci Apostoli Kormányzóság schematizmusa, Nyíregyháza 1982, 135. – „Lelkészi és s. lelkeszi felmentések, kinevezések”, in A Hajdúdorogi Eparchia és a Miskolci Apostoli Exarchátus Körlevelei IV (1976) 6.

²² „A Hajdúdorogi Egyházmegye és Miskolci Apostoli Exarchátus bizottságainak felállítása”, in A Hajdúdorogi Eparchia és a Miskolci Apostoli Exarchátus Körlevelei II (1977) 8.

²³ A Hajdúdorogi Egyházmegye és a Miskolci Apostoli Exarchátus név- és címtára, Nyíregyháza 2001, 88.

²⁴ „Kinevezések a Hajdúdorogi Egyházmegyében” in A Hajdúdorogi Egyházmegye és a Miskolci Exarchátus Körlevelei V (1994) [l. n.].

ben kinevezte a Nyíregyháza-Kertvárosi Egyházközség paróchusává²⁵, a nyugdíjazásáig tehát még egy éven keresztül ellátta a nyíregyházi kertvárosi paróchusi teendőket.²⁶

Hihetetlen energiával kezdett munkához, mint egy fiatal pap, pedig ekkor már 76 éves volt. Minden hétköznapi reggel, vasárnap, pedig kétszer, délelőtt és este is misézett. Hamar kiderült, hogy a kertvárosi hívek nagy része ismeri őt, mert vagy a Nyíregyháza környéki területről származnak, vagy a városból költöztek ki, ahol 28 évig volt hitoktató és segédlelkész a 22 évi napkori szolgálata előtt. Folytatta elődeinek munkáit: a kertvárosi templom építésének utómunkálatait és a frissen szentelt templom közösségének szervezését.

Amikor egyévi kertvárosi paróchusi szolgálat után püspök úr nyugállományba helyezte és egy fiatal papot nevezett ki helyére, ez a helyzet mit sem zavarta, hiszen az új paróchus gimnáziumi tanár is volt, és így annak elfoglaltsága miatt továbbra is végezte a hétköznapi reggeli és a vasárnap esti miséket. Betegek ellátását magára vállalta, és a helyettesítési kérésre midig rögtön készen állt.

Amikor 1999 tavaszán fel kellett hagynia az autóvezetéssel, mintha mi sem történt volna, áttért az autóbusszos közlekedésre. A hétköznapiakon a reggeli misézésre busszal járt, a vasárnapi teendőihez, a délelőtti gyóntatáshoz, a beteglátogatáshoz és az esti miséhez autóval segítettek neki. Amikor paróchus váltás történt a Kertvárosi Egyházközségnél, továbbra is igényelték a fiatal paptestvérek, hogy gyóntasson és szükség esetén helyettesítse őket.

2002 augusztusában Napkor község díszpolgárrá választották és ezen ünnepi misén misézett először a görbebotja segítségével.

Vaszkun György főesperes 2003. június 28-án hunyt el, Nyíregyházán.

Márku László paróchus

1940. január 2-án született Encsencsen, háromgyermekes földműves családban. Öccse római katolikus pap lett. Édesapja a második világháborúban halt meg, így korán családfenntartóvá vált, édesanyjukkal kemény munka várt rájuk. A katonaság letöltése után Papp Gyula és Békés Géza paróchusok, családjuk barátjai ajánlották a papi pályát. A gimnáziumot levelező tagozaton végezte el, majd érettségi vizsgát tett. 1967-ben dr. Dudás Miklós megyéspüspök úr felvette kispapnak.

1972-ben Dudás püspök úr betegsége miatt Szegedi Joachim püspök úr szentelte pappá Nyíregyházán.

Felesége Gebri Klára, hat gyermekük van.

Nyíradonyban káplán volt négy évig dr. Legeza István paróchus mellett. Iskolai hitoktatás alkalmával előfordult, hogy 40 gyerek volt egy-egy óráján. Filiába ő járt hitoktatni, Aradványpusztán kétszer annyi gyerek volt a hittanon, mint ahányan be voltak iratkozva. Az igazgató ellenőrizte: „Hogy van itt több gyerek bent?” – „Hát kérem, kint fáznak...” – válaszolta. Emiatt egy évre elvették a hitoktatási engedélyét. A paróchusával ment az ÁEH-titkárhoz, tisztázni az ügyet. A paróchus azt mondta: „A játékszabályt mindkét oldalon be kell tartani”. Ez a válasz nem tetszett nekik, mint ahogyan az sem, hogy Bécsből Szentírásokat rendelt a gyerekek címére, ami után csak „Bibliás pap”-ként tartották számon.

²⁵ „1433/1997. sz. Személyi változások a Hajdúdorogi Egyházmegyében”, in A Hajdúdorogi Egyházmegye és a Miskolci Exarchátus Kőrlevelei V (1997) 6.

²⁶ A Hajdúdorogi Egyházmegye és a Miskolci Apostoli Exarchátus név- és címtára, Nyíregyháza 2001, 88.

Bedőn két évig volt helyettes lelkész, ahol az elavult templomsisakot teljesen felújította, és sikerült a paróchiához fürdőszobát építtetnie.

1978-ban Mezőladányba került paróchusnak. Ott az új paróchiát parkettáztatta, melléképületet építtetett, és az iskolakápolna egyházi tulajdonba való visszavásárlására komoly gyűjtést sikerült elindítania. Az újkenézi filiában magánházban miséztek. Mindkét helyen jólelkű hívek vették körül.

Hat év múlva Penészleken az egyházmegye legnagyobb görögkatolikus templomának pástora lett, ahol a környék legbuzgóbb templombajáróit szolgálhatta. Itt a hívek áldozatos adományaiból nemesvakolattal tatarozták a templomot, és a tetőszerkezetet is sikerült felújítani. A templom új kövezetet kapott, s a gázfűtést is bevezették. A paróchiát parkettázták, fűtést vezettek be.

Napkoron 1997 óta teljesít szolgálatot. Ez idő alatt fő célja az egyházi épületek álagmegóvása volt – a képviselőtestülettel egyetértésben – és természetesen az üdvösség munkálása. Soha, egy évben sem marad el a hívek lelki ellátása, a szertartások, az elsőáldozás, a hittanóra, a „Mikulás műsor” vagy a „karácsonyi műsor”. Évente kétszer tart lelkigyakorlatot a napkoriak részére.

A templom belső festését elvégeztette, három szentképcsoporttal, álmennyezetet építtetett, a templom torony és hajó tészét szigeteltette, a paróchiát szintén szigeteltette, a templomban gázfűtést vezetett be, a templomtetőt és tornyot kétszer átfestette, a templom utcafrontján kovácsolt vaskerítést létesíttetett, a templom villanyhálózatát átfűzte, három előtetőt építtetett. A templom előtt parkolót létesített. Dr. Keresztes Szilárd püspök szentelte meg a felújított templomot. Napkoron 18 óra iskolai hitoktatás van a tanrendbe építve. A hittanosok a karácsonyi lelkigyakorlatot és a szentestét is előadásaikkal teszik fényesebbé. Az egyházközségben *cursillo* és *caritas* is működik. A helyi önkormányzat idősek otthonában vasárnaponként Szent Liturgiát végez. Első vasárnapokon, első pénteken a napkori hívek szép számmal járulnak szentségekhez. Az Egyházat szeretik, a kispapoknak minden évben egy mikrobusznyi terményt küldenek be. „Legyen ott a pap mindenhol, ahol lehet” – ennek fényében igyekszik a faluban minél több rendezvényen megjelenni.

Napkori paróchusok és kántorok

Év, kinevezés	Paróchus	Kántor	Megjegyzés
1788-1789	Beöthy Gergely		Nagykállóból
1792	Szakovits Bazil		Nagykállóból
1790(?)-1799	Izákovics László		Nagykállóból
1799-1800	Pankovics Makárius		Nagykállóból
1800-1804	Nagy György		Nagykállóból
1804-1809	Páall János		Nagykállóból
1809-1814	Riskó György		Nagykállóból
1814. IX.	Ifj. Papp Dénes (Éliás)		
1822	Id. Orosz János		
1830 v. 1831	Ifj. Orosz János		
1839	Csaholy Bazil		
1841	Papp János adm.	Papp János	
1845	Vakovszky Bazil	Papp János	
1846	Mitrovics Endre	Papp János	
1850	Karczub András	Papp János	
1851. I-II.	Palkovics Tibor	Papp János	
1851. IV.	Fekete István	Papp János	
1855	Melles Demeter adm.	Papp János	
1860	Papp Antal adm.	Papp János, 1878-tól Papp Dániel	
1883	Szabó Miklós adm.	Papp Dániel	
1899	Jeles Gyula adm.		
1911	Slepkovszky János		Nyírpazonyból
1913	Molnár István	Budai György	
1932. IV-X.	Tóth György	Budai György	
1932. XI.	Legeza Sándor	Buday György	
1936. VII.	Szalka László	Buday György, Id. Páll Ferenc	
1959	Pataki István	Ifj. Páll Ferenc	
1962. II.	Legeza László	Ifj. Páll Ferenc	
1976. IX.	Vaszkun György	Ifj. Páll Ferenc, Kurucz Tibor	
1997	Márku László	Márku Lászlóné	

Napkorról származó görögkatolikus papok

A XX. században Napkor öt görögkatolikus papot adott az Egyháznak. Az alábbiakban röviden összefoglaljuk életrajzukat.

Fodor István

Napkoron született 1919. május 20-án. Nyíregyházán szentelte pappá Dudás Miklós püspök, 1946. április 14-én. Nős. Máriapócsi paróchusként hunyt el 1970. október 23-án, mint tiszteletbeli esperes. Nyíregyházán volt a temetése.

Ádám Péter

Napkoron született 1932. február 11-én. Pappá szentelődött Nyíregyházán, 1956. szeptember 2-án. Nős. Szervezőlelkész Tiszaadonyban 1956-tól 1958-ig, paróchus Nyírpazonyban 1958-tól nyugdíjba vonulásáig, 1999-ig.

Szalka Béla

Napkoron született 1937. január 26-án, Szalka László görögkatolikus pap és Kompó Jolán házasságából. Szülei beregszászi származásúak. Általános iskoláit szülőfalujában, Napkoron végezte, majd Pannonhalmára került, ott érettségizett 1955-ben. Ő volt a Bencés Gimnázium első görögkatolikus papcsaládból származó diákja. Érettségi után dr. Dudás Miklós hajdúdorogi megyéspüspök felvette a görögkatolikus papnövendékek közé.

A gimnáziumban jó sportoló volt, hivatásos katonai, vagy testnevelő tanári pályára készült. Szülei mellett Bajtay Oros bencés hitoktatónak és dr. Söveges Dávid prefektusának, osztályfőnökének köszönhette papi hivatását.

Felesége Bihari Katalin. Dr. Dudás Miklós megyésfőpásztor szentelte pappá Nyíregyházán 1961. július 30-án, Bodnár Istvánnal, Keresztes Gáborral, Sivadó Jánossal, Vattamány Alberttel és Vereczki Andrással együtt.

Szolgálati helyei: 1961–1962 Ózdon segédlelkész, 1962–1968 Mezőladányban helyettes lelkész, 1968–1978 Kenézlőn helyettes lelkész, majd paróchus, 1978–1982 Fábianházán paróchus, 1982–1993 Hajdúdorogon segédlelkész, 1993–2000 Baktalórántházán paróchus, 2000–2002 Rudabányácskán paróchus, 2002-től nyugdíjas.

Tóth Tibor

Önéletrajzában így ír: „Mécs László papköltővel vallhatok magamról: *Amikor én születtem, nem jeleztek nagyot, messiást mutató különös csillagok.*

A háború még dúlt, amikor 1944. február 8-án estefelé a jövőtelemnek örvendező édesanyám és édesapám az örvendező rokonsággal együtt inkább azon töprengett, hogy e gyermek számára mit hoz majd a közeledő *vörös csillag*. Életem első évében – bár még nem értettem, hogy miért kell mindig csöndben lennem, miért nem szabad hangosan sírnom – a bunkerben, az óvóhelyen mindenkinek csöndben kellett lenni, még a csecsemőknek is. Átéltve a nehéz politikai időköt, azt kell mondanom, hogy gyermekkorom nagyon boldog volt. Napkoron, ahol szüleimmal, nagyszüleimmal, rokonsággal és sok-sok kedves emberrel éltem, rengeteg mesével, élménnyel és szeretettel körülvéve eszméltem rá a világra.

Nemcsak azért, mert közel laktunk a templomhoz, de az imádság és az *Istenismeret világozása* beragyogta az életemet. Általános iskolai éveimet csodálatos képességű és karakteres jellemű tanítók és tanárok között végeztem. Nagyon szerettem a nyíregyházi Kossuth Lajos Gimnáziumot, ahol a »D« osztályban remek és tudós tanárok, kitűnő pedagógusok, valamint jószellemű, intelligens osztálytársak között készülhettem a felnőtt életre.

Papi hivatásomat a pócsi Szűzanyának köszönhetem, és a példaadó lelkiatyáknak. Boldog emlékű Szalka László, dr. Bacsóka Pál, Lőrinczi Zoltán – olyan hatással voltak rám, hogy 1962-ben elkezdhettem tanulmányaimat a Papnevelő Intézetben és Teológián. Életemnek nagyon szép napjait tölthettem itt. Úgy éreztem, hogy paptanároim szeretnek, mint ahogy én is tiszteltem és szerettem őket. Boldog emlékű dr. Dudás Miklós szentelő püspököm különösen rendkívüli hatással volt rám.

Pappaszentelés előtt Isten kiválasztott számomra egy igazi és mindenben hűséges társat, s vele megvalósíthatom azt a papi jelmondatomat: *Nem azért jöttem, hogy nekem szolgáljanak, hanem, hogy én szolgáljak.* Három szép gyermekünk van, akik már a saját életüket élik, azonban az egyház segítségére vannak, ott, ahol laknak. Munkájukkal segítik a helyi egyházközségi munkát.”

1967-ben a kántorjánosi paróchiára nevezték ki, ahol romokban volt minden, a lelki élet, a paróchia, a templom. A hívek és a falu vezetői segítették, a tsz adott lovasfogatot, hogy minden vasárnap és ünnepnap mehessen a földúton megközelíthető filiákba. Küzdelmes hat év után került Jánkmajtisra, 1973-ban.

Jánkmajtison új parókia várta, valamint templomfestés, ikonosztáz aranyozása. A filiában, Kisnaményban kápolnát építtetett, melyet dr. Timkó Imre püspök szentelt fel.

1985-ben kapott diszpozíciót Nyírvasváriban. Itt az egyházközség lelki és gazdasági életét kellett rendbe tenni, majd következett a templom renoválása (vörösrézrel való átfedése és az új torony elkészítése), teljes ikonosztáz építtetése, paróchia rendbetétele. 1995-től oldallagosan ellátta a nyírpilisi híveket is.

A rendszerváltást követően létrehozta Nyírvasváriban az idősek bentlakásos otthonát, 1998. június 20-án szentelte föl Keresztes Szilárd püspök. A harminc éves befogadására alkalmas intézmény neve: „Szent Simeon és Anna Szeretetotthon”.

Tóth Tibor esperes-paróchus, Nyírvasvári község díszpolgára életének 69., áldozópap-ságának 45. évében, türelemmel viselt betegsége után 2012. április 29-én elhunyt.

Gelsei Gábor

Napkoron született 1951. szeptember 22-én. Pappá szentelődött Máriapócon, 1977. szeptember 7-én. Nős, felesége Szentgyörgyi Zsuzsa. Hajdúdorogon segédlelkész 1977-től 1982-ig, Nyírparsznyán paróchus 1982-től 1993-ig. Hodászon, a cigányegyház-községben paróchus 1993–2011 között. Ópályiban paróchus 2011-től.







A 19. és 20. oldalakon: Aranyozott ezüst kehely 1668-ból.

Felirata: HOC OPUS FIERI FECIT ECCLESIA NECPALIENSIS ANNO 1668.

(Ezt a kelyhet a necpáli egyház készítette az 1668. évben)

1970 körül Legeza László paróchus talált a napkori templom oltárában elrejtve egy aranyozott ezüstkelyhet, diszkoszt és csillagot. Amikor aranyoztatás végett a tárgyakat megmutatta püspökének, azonnal az egyházi gyűjteménybe helyeztette azokat, és helyettük adott egy új kelyhet, diszkoszt és csillagot Napkor görögkatolikus templomának. A kehely megvan a püspökségen, de a diszkosz és a csillag ismeretlen helyen lappang. Raffay Ferenc napkori tanár közlése szerint: „Anyaga ezüst aranyozva. Az aranyozás kopott. – A kehely szájának átmérője 9,3 cm, talpának átmérője 12,8 cm, magassága 21 cm. Felül a kehely szája szabályos kör, a talp pedig 6 cakkos rozetta. Felül a kehelyrészen kívül áttört ... liliomos mintájú rátét van, mely mintegy 1/3 részben már letöredezett. Felirata: HOC OPUS FIERI FECIT ECCLESIA NECPALIENSIS ANNO 1668. – A paténa átmérője 15,2 cm, pereme 3,3 cm, amelyben körbe vésve a 12 apostol képe látható, nagyon lekopott. A paténa peremén körben a következő felirat olvasható: BODONITS DEMIEN ... URVACZORAJA KOSZOLGÁLTATÁSÁRA CZINALTATTA ISTEN TIZTESSEGERE A.D. 1648. (A felirat részben olvashatatlan.) A paténa közepén Krisztus képe van bevésve, előtte balról IC betűk, utána jobbról XC betűk láthatók. – A stella két félkör alakban meghajlított ezüst lemez, tetején stilizált kereszttel, amely alulról egy csavar segítségével tartja össze az abroncsokat, amelyek egymás felé fordíthatók... Az abroncsok külső felére



Egyházi ószláv nyelvű evangéliumos könyv Napkorról, melyet a moszkvai Pecsatnij dvorban nyomtattak 1683 után. IV. Iván Vasziljevics, más néven Rettegett Iván (1530–1584, 1533-tól moszkvai nagyfejedelem, 1547-től az első orosz cár) a Kreml szomszédságában felállíttatta a Pecsatnij dvor elnevezésű nyomdát, és irányításával Ivan Fjodorov diakónust, az orosz könyvnyomtatás atyját bízta meg. E nyomdában készítették Napkor görögkatolikus egyházának evangéliumos könyvét.

mintázat van vésve, közepén a STELLA szó olvasható.”¹

¹ Dr. Terdik Szilveszter művészettörténésznek köszönjük a következő kiegészítést: Napkoron az első fatemplomot 1768-ban lebontották, és az anyagából Kiskállóban építettek újat 1771-ben. A kiskállói templom 1780-as leltárában jelzik, hogy mely tárgyak származnak Napkorról. Egy ón kehelyről azt írják, hogy az is onnan van, ezt említheti egy 1751-es összeírás még Napkoron.

Az ezüstkehely, valamint a Krisztussal és apostolokkal díszített ezüst diszkosz eredetileg a nagykállói egyházközség tulajdonában voltak, 1780-ban mind a két tárgyat Nagykállóban írták össze, utalva a rajtuk lévő felíratra, évszámra. Az összeírók megjegyzik, hogy a diszkoszt Bodonits Demien (Damján) adományozta a kállói templomnak, ugyanakkor a kehellyel kapcsolatban leírják, hogy nem tudni honnan és kitől került oda. Tehát a kehely és a diszkosz eredetileg nem tartoztak össze.

1794-ben újra fatemplomot építettek Napkoron, de továbbra is Kálló filiája maradt. 1822-ben már Napkoron írók össze a kelyhet és a diszkoszt (csak az évszámokat és anyagukat, valamint a felírat nyelvét jelzik), ami azt jelenti, hogy Nagykállóból 1794 és 1822 között kerültek ki Napkorra. Nyilván azért, hogy az új templomnak legyen saját felszerelése, Kállóba pedig új kelyhet vehettek.

A necpáli egyház kelyhe Kállóba kerülésének körülményeit még kutatni kell. Necpál templomának összeírásában 1733-ban rézkelyhet emlitenek, ami arra utal, hogy az ezüstkehely akkor már nem volt ott. A diszkosz felírata alapján az sem zárható ki, hogy lutheránus használatra készült, s mivel a necpáli evangélikus közösség a XVIII. század közepére elsorvadt, akár tőlük is elszármazhatott. Az is elképzelhető, hogy a tárgyak a Thököly vagy Rákóczi féle zúrzavaros időkben kerültek a kállói eklézsia tulajdonába.



A görögkatolikus paróchia 1890-ben épült vályogból. Ma a község Falumúzeumának ad otthont.



Az előző oldalon, lent: Családi kép a parókia előtt 1935-ből. Hátul állnak: Legeza László, Demkó Margit, Demkó Mária, Legeza Sándor paróchus, elől állnak: Legeza Éva és két ismeretlen gyerek, köztük ül Demkó Sándorné. Legeza Sándor felesége (szül. Demkó Anna) 1932-ben meghalt tifuszban. A kerítésen olvasható a máriapócsi születésű Gergelyffy András neve. Dr. Gergelyffy András ekkor a nagykállói járás nyugalmazott főszolgabírója volt, akit a Nemzeti Egység Pártja programjával a nagykállói kerület képviselőjének választottak 1935-ben.

Lent: Elsőáldozási kép az 1948 körüli időből. Középen balra Fodor István napkori születésű görögkatolikus pap, jobbra Szalka László paróchus, köztük az ifjú Szalka Béla.





Püspök atyát fogadó napkori férfiak, köztük Jaczina Miklós, Grádus Ferenc, Fodor István (Fodor István görögkatolikus pap édesapja), Páll Ferenc kántor; Gurály György, Orosz György, Juráncsik Antal, Gurály Ferenc, Vislóczki József, Jung Mihály, Tóth László (Tóth Tibor görögkatolikus pap édesapja), Orosz Miklós és Páll András



Az ünnepi szentmise. Balról jobbra: Legeza Sándor, Legeza László, Mosolygó Imre (Legeza Éva férje), Dudás Miklós püspök és Seszták László orosz esperes.



*Dr. Dudás Miklós hajdúdorogi
megyéspüspök (1939–1972) és
Legeza László napkori paróchus
1963-ban, a püspök napkori
látogatásakor.*



***Fent:** Legeza László paróchus és Páll Ferenc kántor. **Lent:** körmenet.
Legeza László mellett keresztfia, Mosolygó László diakónus (Mosolygó Imre és Legeza Éva fia)*





Húsvéti pászkaszentelés









Az előző két oldalon a napkori görögkatolikus templom képe látható az 1970-es évekből. A jobb oldali képen látható házban született és töltötte gyermekéveit Tóth Tibor, a későbbi görögkatolikus pap.

Fent: Legeza László aranymiséje Máriapócscon. A képen balról jobbra Legeza László, Kozma Lajos, Járasi János, Dudás Bertalan és Vaszkun György.





*Legeza László aranymiséjét paptestvérei és napkori hívei körében
Máriapócscon ünnepelte, 1999. július 20-án.
A napkori hívek között jelen volt
egykori kántora, Páll Ferenc is.*





Templombelső 1975-ben és 2013-ban. Jobbra: a templom 2013-ban.







Vaszkun György paróchus az irodájában.

Szemben: Vaszkun György áldoztat.

*Vaszkun György aranymiséje Napkoron.
Balra Szokira János, jobbra Legeza László paptestvéreivel.*







Fent: 2002. augusztus 20-án ünnepélyes körülmények között adták át Vaszkun Györgynek a Napkor Diszpolgára címet. A képen az ünnepelt bottal látható, mellette Márku László, az előtérben a magas Tóth Tibor, a sort vezeti Miló Miklós, görögkatolikus papok. **Lent:** az új görögkatolikus paróchia.





Vaszkun György, Napkor díszpolgára Márku László parókus és Páll Ferenc kántor kíséretében, előttük Tóth Tibor és Miló Miklós görögkatolikus papok.





Fent: Márku László paróchus kenyeret szentel a 2010. augusztus 20-án rendezett falunapom.

Jobbra fent: Márku László paróchus a falunap ünnepségén, a község lelki és világi vezetőinek körében hallgatja az énekkar előadását.

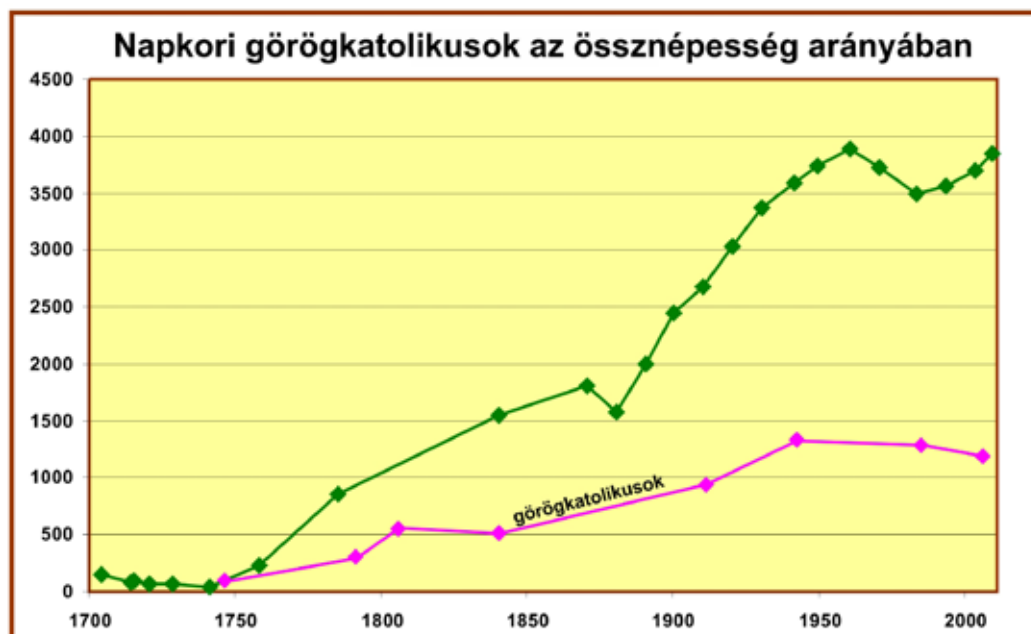
Lent: Márku atya áldoztat.





Lent: A napkori önkormányzat meghívta a Napkoron egykor szolgált görögkatolikus papok leszármazottjait, rokonait egy találkozóra. Az összejövetelre 2012. szeptember 15-én került sor a Falumúzeumnak otthont adó egykori paróchia épületében. A képen balról jobbra: Gurály László, dr. Legeza László, Hajnal Ferencné, Páll Ida, Márku Lászlóné, Márku László, Gurály Lászlóné, Kosztik Csaba, dr. Legeza Mária, Juráncsik Antal, dr. Spinyhért Zsolt, Szalka Géza, Szalka Béla, Szalka Béláné, Vislóczki Ágnes, Huszti Györgyné, Gutván Lászlóné és Huszti György.





Napkor lakosainak száma napjainkban megközelíti a négyezret. A fellelhető statisztikai adatok és az egyházak felmérései alapján összeállított diagramok jól szemléltetik, hogy az összlakosság a XVIII. század elejétől, az 1739-es pestisjárvány utántól az ezredfordulóig folyamatosan növekszik.

© Írta és összeállította:
Dr. Legeza László és Dr. Ivancsó István

© Szerkesztette és tervezte:
Dr. Legeza László

© Fényképezte:
Legeza László, Pallay Róbert, Puskás Bernadett és Vaszkun István

A szöveget ellenőrizte:
Gutyán Lászlóné, Vislóczki Ágnes és Dr. Windisch István

Köszönettel tartozunk Dr. Véghseő Tamásnak a könyv készítésében nyújtott segítségéért

ISBN 978-963-08-7695-7
ISBN 978-963-08-7696-4 (pdf)

A könyv ingyenesen letölthető a Magyar Elektronikus Könyvtár honlapjáról (mek.oszk.hu)

Kiadta a Napkori Német Nemzetiségi Önkormányzat, 2013-ban
Felelős kiadó: Kéningér Miklós elnök

Nyomdai munkák: Cerberus Ofset- és Digitális Nyomda, Budapest
Stúdióvezető: Kalóczkai Attila